

MODĂ FĂRĂ DEZABILITĂȚI

Valentina FRUNZE¹

Ana ȚERNA¹

¹Universitatea Tehnică a Moldovei, Facultatea Textile și Poligrafie, Departamentul Design și Tehnologii în Textile și Poligrafie, grupa TDCT-171, or. Chișinău, Republica Moldova

Autorul corespondent: Frunze Valentina, valentina.frunze@mtctp.utm.md

Rezumat: *Lucrarea abordează problema dezvoltării produselor de îmbrăcăminte adaptivă pentru persoane cu nevoi speciale în contextul incluziunii sociale acestor categorii de persoane. Sunt analizate propuneri ale designerilor care vin să personalizeze produsele vestimentare pentru diferite categorii de purtători în funcție de cerințele speciale impuse. Sunt propuse soluțiile constructive și tehnologice care particularizează îmbrăcămintea adaptivă.*

Cuvinte cheie: *îmbrăcăminte adaptivă, incluziune socială, persoane cu nevoi speciale.*

Cu toții ne-am confruntat cu situații a când o haină din garderoba noastră nu se potrivea formei corpului nostru. Dar dacă orice îmbrăcăminte pe care am încerca-o nu s-ar potrivi sau ar fi proiectată în așa fel ca să n-o putem nici „strecura” pe corp? Cu aceasta se confruntă zilnic multe persoane cu nevoi speciale. În timp ce unii designeri precum Tommy Hilfiger, încep să creeze linii de îmbrăcăminte pentru persoanele cu dizabilități, lumea modei este departe de incluziune și mai are un drum lung de parcurs [1, 2].

În continuare se prezintă analiza produselor de îmbrăcăminte pentru câteva categorii de purtători cu dizabilități propuse pe piață.

Îmbrăcămintea pentru persoane cu proteze [1, 3, 5, 6, 7]. Atunci când persoanele cu proteze cumpără haine, cea mai mare problemă cu care se ciocnesc este cea de a găsi pantaloni și încălțăminte potrivită. Încă un obstacol îl prezintă și magazinele online, deoarece nu se poate înțelege dacă va fi confortabilă această piesă de vestimentație sau nu. De asemenea dimensiunile diferă, din cauza protezei (de exemplu, dimensiunea călcâiului) și multe alte lucruri de care trebuie să se țină cont. Îmbrăcămintea pentru acești oameni ar trebui să aibă o formă diferită de cea obișnuită. Majoritatea oamenilor cu proteze preferă să poarte haine sport, deoarece acestea oferă comodatate, și mai ușor se încadrează în aceste haine decât în variantele clasice a pantalonilor. O persoană cu proteză poate suferi dureri sau incomodități, și pentru a facilita procesul de dezbrăcare din hainele obișnuite s-a propus introducerea fermoarelor ascunse pe pantaloni, pentru ca persoana să poată scoate proteza fără a se dezbrăca complet de haine. De asemenea, în partea din spate a pantalonilor s-a adăugat o bandă elastică pentru a sta bine pe corp. Designul, respectiv și hainele, trebuie să fie adaptive, cu fixări ușoare și independente, precum fermoarele magnetice, care ușurează îmbrăcarea și dezbrăcarea produsului de către purtător. Pentru persoanele cu proteze ale picioarelor este binevenit ca pantalonii să fie mai scurți și largi în partea de jos, produsul să se încheie cu copci și fermoare, pentru a încheia și descheia ușor produsul (Figura 1).

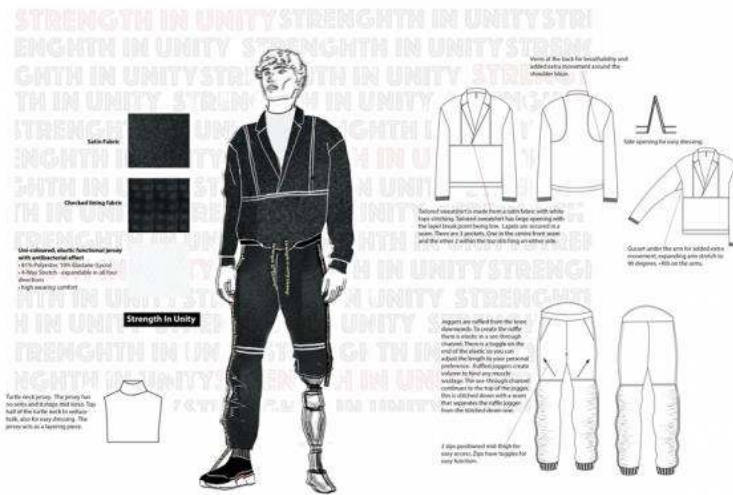

Figura 1. Produse pentru persoane cu proteze

Îmbrăcămintea pentru persoanele în scaun cu roțile [1, 3, 6, 7]. Hainele pe care le vedem în magazine sunt confecționate pentru persoane care pot sta în picioare. Pentru cei care stau așezat tot timpul, acestea creează disconfort sau chiar pot să creeze obstacole în timpul mișcării cu scaunul cu roțile. Pentru aceasta în spatele pantalonilor la nivelul genunchiului s-a introdus o parte confecționată din tricot jersey, pentru a oferi elasticitate și comoditate. Deoarece mușchii abdominali sunt slab dezvoltăți, s-a introdus o betelie înaltă la pantaloni care susține spatele. La rochiile pentru femei se propune să se introducă un corset cu fermoar pentru a putea sprijini și îmbunătăți postura persoanei care este în scaun cu roțile. Pentru aceste persoane s-a realizat și modele de pantaloni cu fermoar pe toată lungimea produsului pe partea exterioară a piciorului. Astfel, acești pantaloni pot fi îmbrăcați obișnuit, dar și asemenea unei pânze întinse, care se încheie după ce este îmbrăcată pe corp. Acest tip de pantaloni facilitează și simplifică îmbrăcarea independentă a produsului pe corp. Cămașile sunt prevăzute cu sisteme de închidere pe toate liniile laterale, astfel ca chiar și persoanele cu paralizie parțială să le poată îmbrăca singuri. (Figura 2).

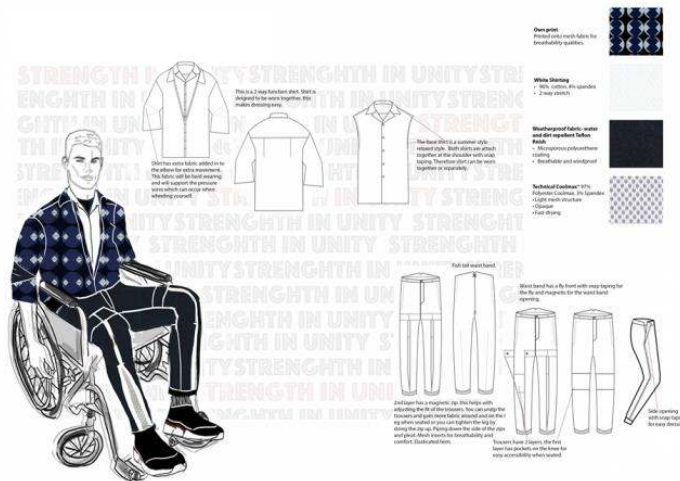

Figura 2. Produse pentru persoane în scaun cu roțile

Îmbrăcămintea pentru persoanele cu paralizie cerebrală [1, 7]. Persoanele care suferă de această boală au o mobilitate scăzută, au genunchii în formă de x, corpul deformat și cea mai mare problemă apare din punct de vedere practic și funcțional pentru aceste persoane. S-a propus introducerea magneților și benzilor velcro ca să faciliteze îmbrăcarea și dezbrăcarea hainelor doar cu o singură mișcare, deoarece la unele persoane cu paralizie cerebrală, doar o singură mână poate funcționa. La genunchi în această zonă s-a introdus o țesătură impermeabilă pentru a reduce uzarea în timp. Fermoarele sunt amplasate oblic deoarece pentru aceste persoane este mult mai ușor și comod mișcările oblice. O altă soluție propusă de specialiști este de a face hainele cu două fețe. (Figura 3).

Figura 3. Produse pentru persoane în scaun cu roțile/cu paralizie cerebrală

Îmbrăcăminte pentru persoanele cu sindromul Down. [1,8,9]. Persoanele cu sindromul Down au o mobilitate scăzută, o structură și o formă specifică a corpului (figură în formă de pară, cu umeri înclinați, înguști, picioarele și brațele scurte). De asemenea au și o imunitate mai slabă, iar îmbrăcăminte ar avea și un rol de protecție și ar trebui să fie cât mai închisă. Se propune utilizarea unor gulere mai înalte pentru a proteja de vânt, iar figura se corectează cu materiale moi, care se adaugă în diferite zone unde este necesar. La pantaloni se recomandă utilizarea benzilor elastice. Elastice, clape, magneți, nasturi mari, fermoare, benzi Velcro fixează totul, de la cămăși, rochii și pelerine de ploaie până la costume de înot și pijamale pentru persoanele cu sindrom Down. Țesături confortabile, cusături plate, produse fără etichete și lipsa buzunarelor din spate împiedică stresul senzorial și leziunile pielii. Adidașii cu fermoare și închideri de fixare fac pantofii mai ușor de manevrat. Pentru persoanele cu sindromul Down se face, pe baza specificului figurii, o grilă dimensională care facilitează semnificativ alegerea hainelor. (Figura 4)

Figura 4. Produse pentru persoane cu sindrom Down și persoane cu tulburări ale spectrului de autism

Îmbrăcăminte pentru persoanele cu tulburări ale spectrului de autism (TDA). [2,4,5,9]. Persoanele cu autism pot avea dificultăți în procesarea diferitelor senzații cu care se confruntă în fiecare zi. Aceștia pot avea o sensibilitate insuficientă sau excesivă la diverși stimuli, ceea ce poate duce la probleme de comportament. Se recomandă ca hainele pentru această grupă de persoane să fie foarte ușoare fără a induce senzație de iritare. Hainele trebuie să fie de o lungime potrivită, să ofere o compresie ușoară, cusături plate, țesăturile să fie moi, să nu prezinte etichete. (Figura 4)

Îmbrăcăminte adaptivă a parcurs un drum lung, din 1990 când au început cercetările asupra acestui subiect. În prezent tot mai mulți designeri au început să găzduiască o varietate de lucruri pentru persoanele cu nevoi speciale. De exemplu ASOS a lansat o salopetă care ar putea fi

purată de persoanele în scaun cu roțile, Target și-a extins linia adaptivă prin extinderea gamei de mărimi. Zappos este magazin online unde se pot efectua cumpărături pentru blugi adaptivi, îmbrăcăminte sensibilă, etc.

Un rol important în promovarea incluziunii sociale a persoanelor cu nevoi speciale o are și mass-media, care abordează problema îmbrăcăminte adaptive. Suntem toți la fel, doar ei au nevoie de un pic mai multă atenție în comparație cu restul lumii.

Conducător: Marcela IROVAN, conf. univ., dr.

Referințe:

1. Юлия ГУСАРОВА. *Мода без ограниченных возможностей* [online], [accesat 09.03.2020]. Disponibil: <https://snob.ru/entry/77139/>
2. Healthline. People with Disabilities Get Creative to Make Clothes Work for Them [online], [accesat 09.03.2020]. Disponibil: <https://www.healthline.com/>
3. Мы люди с физическими особенностями, а не недостатками» - легко ли инвалидам одеваться модно? [online], [accesat 09.03.2020]. Disponibil: <https://bazaar.ru/fashion/>
4. Autism and sensory issues: the importance of adaptive clothing. [online], [accesat 09.03.2020]. Disponibil: <https://theautismcafe.com/>
5. Budding designer showcases innovative clothing for people with disabilities at London fashion show. [online], [accesat 09.03.2020]. Disponibil: <https://www.nottinghampost.com/news>
6. Мода для инвалидов: в Казахстане выпустили первую коллекцию одежды для людей с ограниченными возможностями [online], [accesat 09.03.2020]. Disponibil: <https://theopenasia.net/ru/post>
7. Evie Ashwin Fashion Design BA Hons [online]. [accesat 09.03.2020]. Disponibil: <https://www.artstthread.com/profile/evieashwin/>
8. For people with disabilities, finding clothing that is stylish and meets their needs is getting easier [online]. [accesat 09.03.2020]. Disponibil: <https://www.washingtonpost.com/health/>
9. Tommy Hilfiger Autistic Clothing Line Interview [online], [accesat 09.03.2020]. Disponibil: <https://hollywoodlife.com/>